

ROLF SCHREINER:

Oppvekst

De va to stykker – storebror og lillebror. Og de kom fra et forholdsvis møblert hjem – på tross av at faren jobde i ein verna bedrift nere i Kannik der lønningane va heller skrale.

Ein gang tidligt på 1960-talet hadde Dagbladet ein artikkelserie om kor store lønningane va i de forskjellige yrkesgruppene i landet. Ein dag tog de for seg skuespelare og presenterte lønningane på teatrene i Norge. Topplønn, minstelønn og gjennomsnittslønn. Då de kom te Rogaland Teater, sto det at topplønna låg på 13.000 kroner (ja, me snakke om årslønn), og Dagbladet hadde denne kommentaren: «Hva i all verden kan skuespillerne på Rogaland Teater leve av?»

Ja, ja – de levde jo. Faren i huset hadde nemlig den fordelene at han kunne spe på med inntekter fra andre jobber. Han underholdt på firmafester, jubileumsmiddager, 50-årsdager og andre festlige anledninger – i Stavanger og nerigjønå Jæren. Det kunne føra te møje løyve. Ein gang kom han hjem fra bondelandet der sør et sted og va heilt øvegidde: «Fytterakkern – de serverte grønn curacaeu til skinkesteken!» De to brødrene va selvfølgelig så godt oppdradde at de visste at seige likør med pæresmag ikkje akkurat va passandes leskedrikk te feide mad.

Ein aen gang jobde faren for familien Hodne på Victoria Hotel, og då tog han lønna ud i middager. Ti søndager på rad den høsten kom der ein bil fra Victoria, og servitørar bar opp svære fad med lokk på – kjøtt, poteter, saus og grønnsager. Fadene blei henta kver mandag.

Faren va snille og ville alltid at familien sko ha det godt i hverdagen. Det va liksom viktigare å nyda livet enn å spara penger te egen leilighet – for ikkje å sei eget hus. Då konfeksjonsbutikken Roland Pettersen i Nygadå gjekk konk tidligt på 1950-talet, øvetog kommunen ein store bolig på Våland, og siden teatret og kommunen gjekk hånd i hånd, fekk faren heile andre etasje i Torbjørn Hornkloves gate 40 for ein leiepris av kr 150 per måned. 10 år seinare va prisen kr 165,-.

Og hytta på fjellet va det aldri snakk om. Men det gjorde ikkje någe – familien på fira hadde flottare påskeferier enn de fleste. Faren blei nemlig engasjert av høyfjellshoteller for å stå for underholdningen i peisestua kver kveld itte middag i påskeugå. Då leste han dikt, fortalte løgne historier, sang viser og arrangerte konkurranser for store og små. Lønna va at heile familien bodde gratis. Sauda va bra, Solfonn va kjekkare – og Dr. Holms på Geilo va heilt eventyrligt.

Andre etasje på Våland inneholdt bl.a. et foreldresoverom med to klesskab – og et stellebord der mor i huset sørge for at lillebror fekk på seg klenå på skjebeligt vis. Og der, mens han sto på stellebordet, pleide lillebror fortella om de små mennene. Mange år seinare fekk verden lesa om at Albert Åberg hadde sin Skybert som hemmelige legekamerat, og dette va någe lignandes. Lillebror hadde någen små kompiser så bodde inni det venstre klesskabet. De kom ud og lekte med han av og te, og då gjorde de løgne ting samen – lillebror og mennene. Dette fortalte han te familien, og alt va fryd og gammen – ein stund...

Ein dag gjekk storebror roligt inn i forledresoverommet mens mor & lillebror va opptatt på stellebordet. Storebror åbna dørå te klesskabet og sa: «Me kan ikkje ha disse mennene her i huset lenger – nå sleppe eg de ud, og så ska eg tråkka på de så hardt at de ikkje øveleve. Der komme de ja, og nå tråkke eg på ein, nå tråkke eg på ein te, og nå tråkke eg på resten. Sånn – då va det gjort.»

Gu, så han grein.

Av og te sa lillebror te de tri andre i familien: «Kan me lega fremmed gutt?»

«Nei,» svarte de. «Du bare grine.»

«Nei, eg vett jo ka det går ud på. Dåkker bare lade som om dåkker ikkje kjenne meg. Det går greit – eg ska ikkje grina,» lovte lillebror.

Okei då. Mor, far og storebror (adle høge, mørke og flotte) ser på kverandre og lure på kem den litle, lyse, løgne gutten e. «Du bor ikkje hos oss. Me kjenne deg ikkje. Me vil ikkje ha ein fremmed gutt i huset – kom deg ud!»

Lillebror bare flirte og hadde full kontroll – ein stund.

«Me vil ikkje se deg i vårt hus. Fysj – ein fremmed gutt så ikkje ligne på oss – du må bare se å komma deg vekk. Gå og vær med din egen familie, me har aldri sett deg før.» Det blei litt strengare stemmer itte kvert, og då fekk lillebror nok.

«Hold opp! Me slutte nå. Eg vil ikkje lega fremmed gutt lenger...»

«Lega? Dette e ikkje någen leg. Det e bare oss tri i denne familien, og me lige ikkje fremmede gutter. Vil du se å forsvinna litt faderlig fort!»

Då kom tårene. Hikst og krampegråd e bare fornnavnet.

Lillebror glemte nok disse terroraksjonene ganske fort, for han syns alltid det va stas hvis han fekk vær med å lega med de store. Då gjekk adle ud på plenen i hagen. (Roland Pettersen hadde 4 mål tomt.)

«Spring alt du kan rett forbi oss, så ska me ta tiå på deg.»

«Men då må dåkker ikkje sedda krogfod,» sa lillebror.

«Nei, klart det. Me ska bare se kor fort du kan springa. Klar, ferdig, gå!»

Lillebror spurta av gårde, så va det ein kjappe fod frem – og den litle sprinteren lå på trynet i graset.

Kver gang kameratane te storebror ringte på dørå og spurte: «Ska me lega med bror din?» så va der ein så alltid va klar for å springa, mens han håpte på at denne gang blir det uden krogfod. Wrong!

På fredag så komme har lillebror premiere på sitt femte one-man-show i Stavangeren. Eg ska lova å vekka de små mennene te live og ta de med på galleriet.